

Utdrag ur

VÄNGE KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2005

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Vänge kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningsprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Kyrkogårdsingenjör Johan Arvidsson
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Louise Borgö
Inventarier av metall	Antikvarie Louise Borgö
Inventarier av sten	Antikvarie Louise Borgö
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine; ej besiktigat)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr; ej besiktigat)
Övriga inventarier	Antikvarie Louise Borgö

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, ATA, Stockholm

Handlingar i Läns museet på Gotlands arkiv, Visby

Inventering av inventarierna i Vänge kyrka 2003-04, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Vänge kyrkogård, utförd 1997 av antikvarie Torsten Gislestam, Gotlands fornsal.

Program för utvändiga restaureringsarbeten på Vänge kyrka, upprättat 2003 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Tryckta källor

Lagerlöf-Svahnström, Gotlands kyrkor, 1991.

B G Söderberg, Gotländska kalkmålningar 1200-1400. 1971.

I Ruhr, Gotlands kyrkklockor och ringnings seder, 1985.

Gunnar och Karin Svahnström, Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.

Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, red. Tore Johansson, 1990.

Hans Nilssøn Strelow, Cronica Guthilandorum, 1633.

Sveriges Kyrkor, Gotland bd IV:3, 1969.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
1058	Byggnadsår enligt Strelow, som ev. skulle kunna betyda att en stavkyrka funnits på platsen, varav intet återstår.	SvK
s. 1100-tal	Kor och långhus till en romansk kärnkyrka byggdes av "Byzantios" (SvK anger byggtiden till "begynt ... omkr. 1140"). Fasadreliefer. En av portalerna (med portblad) återanvänd som sakristiportal i den nuvarande kyrkan. Triumfkrucifixet (corpus). Dopfunten av "Hegvald".	GK, SvK
o. 1200	Tornet byggdes (SvK anger "omkr. 1190").	GK, SvK
1200-tal	Korset till triumfkrucifixet.	GK
ca 1250-1300	Koret och långhuset byggdes, varvid det äldre koret och långhuset revs. (SvK anger "1236" för koret och "omkr. 1260" för långhuset). Även en sakristia byggdes.	GK, SvK SvK
o. 1300	Kalkmålningar i koret (apostlar).	GK, SvK
Senmedeltid	Altarskåpet (SvK anger "omkr. 1400").	GK, SvK
1400-tal	Kyrkklocka, varav en gipsavgjutning av en inskription är bevarad.	SvK
1528	Gravsten, numera i korgolvet, över Peder Nickarve.	SvK
1546	Runinskrift över Jakob Nickarve på långhusets S vägg.	SvK
1602	Gravsten i korgolvet över kyrkoherden Botulf Pettersson.	SvK
1641	Årtal i äldre vindflöjel på sakristivinden (foto).	ATA
o. 1650	Altarskåpets krön. Målat av Johan Bartsch.	GK SvK
1600-tal	Bänkinredning.	SvK
"före 1700-talet"	Strävpelare.	SvK
1732	Kyrkan vitlimmades invändigt.	SvK
1736	Kyrktornets stomme reparerades och ny brädklädsel spikades på av Hans L(illa) Wällinge.	SvK
1754	Skriftstol av båtsman Hans Höök.	SvK
1762	Fyra nya fönster (glas).	SvK
1764	David Wickman gjorde sju nya fönster (glas).	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
1772	N långhusportalen murades till.	SvK
1773	Portbladen i långhusportalen (trol.).	SvK
1774	Altaruppsatsen ”moderniserades” av båtsman (Hans) Höök och (Johan) Hernell.	SvK
1776	Strävpelarna reparerades. En äldre predikstol såldes till Guldrupe kyrka.	SvK SvK
1777	Predikstolen, uppsatt av snickaren Nils Fries. Tornet reparerades av båtsman Hesselbye. Bänkarna målade (enligt GKS av Johan Niklas Weller).	GK, SvK SvK ATA, Inskr.
1778	Predikstolen målades av Johan (Niklas) Weller. Han målade även ”krona och kappa” på muren vid predikstolen, samt skriftstolen.	GK, SvK SvK
1779	Korbänkarna.	GK, SvK
1780	”Kappan” bakom altaret målades av Nohrborg (bör vara Carl Anders Nor(d)berg enl. GKS).	SvK, GKS
1784	”Guardinen wid fönstren” målades av (Johan Niklas) Weller.	SvK
1787	Timglas.	SvK
1770-80-tal	Kyrkans inredning nymålades och väggarna dekorerades. Bänkmålningen med ”rankor, blompottor och rutmönster” målades av Johan Niklas Weller. Läktaren fanns.	SvK GKS SvK
1700-talet	Bänkinredningen. En sörjande Maria Magdalena tillverkades och målades av (Johan Niklas) Weller. Bänkinredningen målades med en grön ton.	GK SvK SvK
1803-04	Ny dörr i tornportalen.	SvK
1864	Predikstolen målades brun, bänkinredningen med gulbrun ådring.	SvK
o. 1865	Det medeltida fönstret i långhusets S vägg försågs med nytt spröjsverk av kalksten.	SvK
1866	Den medeltida sakristian revs. En ny sakristia byggdes efter ritningar av A. W. Lundberg.	SvK GK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
1860-talet	Långhustaket hade tegeltak, koret faltak (teckning av P. A. Säve).	ATA
1886	Tornhuven nybyggdes av J. F. och J. O. Tofftén, Visby, samt C. O. Öman, Vänge.	Inskr.
	Kyrkklockan göts om av J. A. W. Lind vid firma Joh. A. Beckman & Co, Stockholm.	SvK
t. 1900-tal	Kyrkogården utvidgades åt S och Ö.	SvK
e. 1910	Nya blyinfattade rutor insatta i långhusportalens överljus (tidigare ”stallfönster” enligt Brunius).	SvK
1915	Värmekammare tillagd i S till sakristian.	SvK
1924	Triumfkrucifixet konserverades av konservator Wilhelm Pettersson, kompletterades med en krona och återupphängdes i triumfbågen.	SvK
1938	Omläggning av tegeltaken på sakristian och på stödmurarna.	ATA
1939	Stenmur ersatte kyrkogårdsstaketet i Ö.	SvK
1940	Järnstaket ersatte kyrkogårdsstaket i S.	SvK
1947-50	Restaurering efter förslag av arkitekt Erik Fant, Stockholm:	GK, SvK
	– Yttertaket lades om.	SvK
	– Fasaderna putsades och kalkades (ej torn eller kor S; foto).	ATA
	– Ommålning av portar.	ATA
	– Strävpelarna restaurerades.	ATA
	– Vattenburet värmesystem installerades (lågtrycksånga).	SvK (ATA)
	– Läktaren togs bort.	SvK
	– Urspr. målning på altartavla, predikstol och bänkar togs fram. Konservator Bertil Bengtsson, Linköping.	SvK GF
	– Väggar och valv putslagades och gjordes rena. (foto)	ATA
	– Ombyggnad av bänkar.	ATA
	– Den romanska kyrkans grundmurar undersöktes.	SvK
	– Ombyggnad invändigt i sakristian med altare m.m.	ATA
	– Elektrisk belysning.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
1957	Orgel av orgelfirma Nils Hammarberg (ISO anger Olof Hammarberg), Göteborg, med fasad av arkitekt Jörgen Fåk, Stockholm.	GK, SvK
1969	Kyrkans stomme besiktigad av ing. Gunnar Hammarlund, Göteborg.	GF
1973	El-anläggningen utökad, bl.a. belysning i tornhuv och på vindar samt rökgasfläkt på skorstenen.	GF
1974	Rengöring av väggar och valv i kyrkorummet.	ATA
	Undersökning av överkalkade målningar i koret och långhuset. Konservator Erik Olsson, Sanda.	GF
1993	Triumfkrucifixet konserverat av konservator Carl Henrik Eliason.	GF
1994	Lampetter i tornrummet.	GF
1996	Stenarbeten på portaler och fasadreliefer konserverades av stenkonservator Marie Klingspor, Stenkonserveringskonsult AB.	ATA, GF
1998	Minneslund på kyrkogården.	ATA
2002	El-ringning.	GF

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GF	Gotlands fornsals arkiv.
GK	Lagerlöf-Svahnström, Gotlands kyrkor, 1991.
GKM	B G Söderberg, Gotländska kalkmålningar 1200-1400. 1971.
GKR	I Ruhr, Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.
GKS	Gunnar och Karin Svahnström, Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.
ISO	Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, red. Tore Johansson, 1990.
Inskr.	Inskrift i kyrkan
o.	omkring
s.	sent
Strelow	Hans Nilssøn Strelow, Cronica Guthilandorum, 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, Gotland, bd IV:3, 1969.
t.	tidigt